

1.3.2021

Savonlinnan kaupungin lausunto FinnAust Mining Finland Oy:n malminetsintälupahakemuksesta Tukesille

Lausunnon antaja: Savonlinnan kaupunki

Lausunnon pyytäjä: Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)

Lausuntopyynnön kohde: FinnAust Mining Finland Oy:n malminetsintälupahakemus nimellä Enonkoski C, Lupatunnus ML2012:0035.

Lausunto: Haettua malminetsintälupaa ei tule myöntää. Ei myöskään jatkoaikaa olemassa olevan luvan lupa-alueelle eikä näitä koskevaa täytäntöönpanomääräystä mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta.

Perustelut:

FinnAust Mining Finland Oy:n pyynnöstä ympäristöpäällikkö Matti Rautiainen ja tekninen johtaja Kari Tikkanen kävivät 25.1.2021 palaverin GoToMeeting -etäyhteydellä luvan hakijan edustajan kanssa (vastaavan palaverin luvan hakijan edustaja oli käynyt Enonkosken kunnan edustajien kanssa 10.12.2020).

Palaverissa 25.1.2021 kävi ilmi, että luvan hakijan edustajalla oli hyvin tiedossa Savonlinnan kaupungin kriittinen kannanotto Saimaan alueelle suunniteltuihin malmikaivoshankkeisiin. Kannanotto on lausunnon liitteenä.

Palaverissa pidettiin hyvänä, että malminetsintäyhtiö kertoo hankkeistaan alueen kunnille jo hakemusvaiheessa.

Luvan hakijan edustajan mukaan lupahakemusalueesta on rajattu pois kaikki asutut kiinteistöt (hakijan edustajan mukaan 200 – 300 m suojaetäisyydelle asti) sekä suurempien vesialueiden rannat ja suojelualueet.

TUKESissä on käsittelyssä kymmenittäin eri malminetsintäyhtiöiden tekemiä vastaavia varaus- ja etsintähakemuksia eri puolille maata. Hakemusten käsittely on ruuhkautunut. Käsityksen mukaan ruuhkassa on kyse malminetsintäyhtiöiden kiireestä hyödyntää vanhaa kaivoslakia, koska parhaillaan valmisteltavana oleva uusi kaivoslaki on Marinin

hallituksen tarkoitus tuoda eduskunnan hyväksyttäväksi syksyllä 2021. Lakiuudistus tullee vaikeuttaman malminetsintätoimintaa.

Nykyisen kaivoslain mukaan yrityksen on mahdollista varata tietty alue malminetsintää varten kahdeksi vuodeksi. Tänä aikana varauksen haltijalla on yksinoikeus valmistella alueelle malminetsintälupahakemus Tukesin käsiteltäväksi. Kaivoslain uudistamiseen liittyen työ- ja elinkeinoministeriö selvittää varauksen merkitystä ja vaihtoehtoja sen kehittämiseksi ja toisaalta kokonaan poistamiseksi.

FinnAust Mining Finland Oy - jonka rahoituksen taustalla on maailman toiseksi suurin kaivosyhtiö Rio Tinto - on kiinnostunut Itä-Suomessa Enonkosken entisen kaivosalueen ympäristön lisäksi Pyhäselässä Hammaslahden entisen kaivosalueen ympäristön tutkimisesta. Luvan hakijan edustajan mukaan rahoittaja vaatii nopeita tuloksia. Malmiot ovat täällä pystysuoria ”piippuja”, joita ei löydä, ellei kaira osu malmioon. Piippumuodon takia tänne mahdollisesti tulevat kaivokset olisivat maanalaisia louhoksia (joissa tuotantokustannukset ovat avolouhoksia kalliimpia).

Palaverissa tuli esille, että FinnAust Mining Finland Oy on tehnyt vakavissaan selvitystöitä lupahakemusalueen maastossa malmioiden löytämiseksi malminetsintälupahakemuksen perusteiksi. Luvan hakijan edustajan mukaan kallioperäkairauksia tehdään vain maanomistajien suostumuksella. Kairauksista maksetaan maanomistajille 1000 – 2000 euron korvaus vuodessa. Malminetsinnässä käytetään paikallisia yrittäjiä.

Lausunnon laatijana epäilen mahdollisen malminrikastustoiminnan aiheuttaman vesistökuormituksen hallintaan saamista Talvivaaran huonon esimerkin osoittamana (100 %:sta vedenkierrätystä ei ole olemassakaan).

Kaupungin ympäristönsuojelupalvelut tulee tekemään Sortavalanjärven uuden vedenlaatututkimuksen mahdollisesti kuluvan talven aikana ja mikäli järvestä onnistutaan saamaan kaloja, niin myös niiden raskasmetallipitoisuustutkimukset. Vastaavat tutkimukset on tehty viimeksi noin 10 vuotta sitten.

Malminetsintä on osa kaivoshankkeita. Malminetsintä on globaalistesti toimivien kaivosyhtiöiden harjoittamaa miljoonaluokan liiketoimintaa. Suomessa kaivoslainsäädäntö mahdollistaa maaperän rikkauden hyödyntämisen siten, ettei kaivospaikkakunnilla ole sananvaltaa kaivosten sijoittumisessa alueelleen. Sen sijaan haitat jäävät pysyvästi kaivospaikkakunnille kaivostoiminnan päättymisen jälkeen osin yhteiskunnan varoin hoidettavaksi.

Savonlinnan kaupunki ei pidä perusteltuna, että Tukes myöntäisi edelleen uusia malminetsintälupia voimassa olevan kaivoslain perusteella. Uudessa kaivoslaissa tulee olemaan kaivosalueen kunnilla paremmat mahdollisuudet lähinnä kaavoituksen ja intressivertailun kautta vaikuttaa kaivosten sijoittumiseen alueelle. Myös kuntaan maksettava kaivosvero sisältynee uuteen lakiin.

Intressivertailulla tarkoitetaan kaivoshankkeen hyötyjen ja haittojen punnintaa, jonka perusteella kaivostoiminnan lupia harkittaisiin. Tällä hetkellä kaivoslaissa ei ole varsinaista intressivertailua, vaan sääntely rakentuu oikeusharkinnan varaan ja kaivoslupien myöntämisessä on keskeistä niin kutsuttujen ehdottomien esteiden tarkastelu. Tämä tarkoittaa, että kaivoslakiin on kirjattu, mitkä seikat estävät luvan myöntämisen. Mikäli tällaisia esteitä ei ole ja luvan myöntämisen edellytykset täyttyvät, täytyy lupa myöntää.

Lupahakemuksen puoltaminen ei olisi liitteenä olevan Saimaan alueen kaivoshankkeita koskevan Savonlinnan kaupungin kannanoton mukaista.

Savonlinnan kaupunki kiinnittää huomiota, että lupahakemusalue sijoittuu joko suoraan Saimaan lähivaluma-alueelle tai pienten sisäjärvien kautta Saimaaseen laskeviin vesistöihin Savonlinnan keskustaajaman yläpuolella. Savonlinnassa on ollut oma "Talvivaaransa" 1980- ja 1990-luvuilla, kun Enonkosken entisen nikkelikaivoksen rikastehiekka-altaan jätevedet pilasivat kuntarajalla sijaitseva Sortavalanjärven ja vuotivat osin laittomasti Hiesunjokeen (Sortavalanjärvi laskee Tevanjoen kautta Savonlinnan puolella sijaitsevaan Haukiveteen). Sortavalanjärven tila on edelleen huono 25 vuoden kuluttua kaivostoiminnan loppumisen jälkeen.

On huomattava, että Savonlinnan kaupungin vedenhankinta perustuu pääosin (uusien pohjavedenottamoiden jälkeenkin yli 50 %:sesti) Saimaan Haapavedestä otettavaan pintaveteen. Kaupungin intressin mukaista ei ole edistää hankkeita, jotka saattavat vaarantaa kaupungin vedenhankinnan Saimaasta.

Savonlinnan alueelle sijoittuu Natura- ja muita suojelualueita enemmän kuin mihinkään muuhun kuntaan Suomessa. Luonto-arvot, joista keskeisimmät ovat tilansa puolesta erinomaiseen luokkaan kuuluvat Saimaan vedet ja saimaannorppa, ovat luonto- ja virkistysmatkailun vetovoimatekijöitä, joiden kanssa kaivoshankkeet malminetsintöineen ovat ristiriidassa.

Hakemusta Saimaata saamiseksi UNESCO:n maailmanperintökohteeksi ollaan valmistelemassa yhteistyössä valtion viranomaisten kanssa. Samoin Haukivedeltä Pihlajavedelle ulottuvaa Savonlinnan saaristoluontoa haetaan kansalliseksi kaupunkipuistoksi,

josta kaupunginvaltuuston on määrä päättää vielä tämän vuoden puolella. Kaivoshankkeet malminetsintöineen vaarantavat maailmanperintökohteen ja kansallisen kaupunkipuistotatuksen saamista, jotka ovat Savonlinnan seudun matkailuelinkeinon kehittämisen kärkihankkeita.

On huomattava, että jo malminetsintävaraus aiheuttaa huolta paikallisissa maanomistajissa ja yrittäjissä. Malminetsintävaiheella on kielteiset vaikutukset etsintäalueen kiinteistöjen arvoon. Malminetsintäyhtiön maanomistajille maksamat korvaukset ovat symbolisia ja paikallisten yritysten käyttö marginaalista, joilla ei ole aluetalouteen merkitystä.

Savonlinnan kaupunginhallitus pitää luvan hakijan lupahakemuksessa esittämää 2 000 euron vakuutta malminetsintälupaa varten kohtuuttoman pienenä. Tuolla vakuuden määrällä ei pystytä korvaamaan mahdollisesti aiheutuvia vahinkoja ja jälkihoitotoimenpiteitä juuri miltään osin. Vakuuden määrän pitäisi olla vähintäänkin satoja tuhansia euroja.

Lausunnon on valmistellut ympäristöpäällikkö Matti Rautiainen.

Savonlinnassa 1.3.2021

SAVONLINNAN KAUPUNGINHALLITUS